

تأثیر میراث پایدار ترامپ بر داخل و خارج

این امریکا دیگر امریکاشدنی نیست

ریک بن فرانکن شند یا اینکه بایدن با بازگرداندن امریکا به آنچه‌ نمی‌تواند امریکا را به شرایط قبل بازگرداند. قرارداد تجارت آزاد امریکا شمالی مشهور به نفتا (NAFTA) را ترامپ نابود کرد و قرارداد تازه‌ای به نام توافق امریکا، مکزیک و کانادا (USMCA) جایگزین آن کرد اما باید دید که دو کشور دیگر بعد از ترامپ حاضر به ادامه آن خواهند بود زیرا تحت فشار تهدید و تحریم ترامپ، به آن رای دادند. پیمان منع موشک‌های هسته‌ای میان‌بریز نیز در دوران ترامپ با خروج او نابود شد و معلوم نیست بایدن بتواند پیمانی جایگزین آن برای کنترل تولید و آزمایش این موشک‌ها به دست بیاورد. دو پیمان مهم اقتصادی ترنس‌پاسیفیک و ترنس آتلانتیک نیز وضعیت آن‌ها نامشخص است که امریکا با فرمان ترامپ از این پیمان خارج شد اما این به معنای خروج تمام ایالت‌های امریکا از این پیمان نبود چراکه برخی از ایالت‌ها از جمله ایالت‌های میچگان کالیفرنیا، نیویورک و واشنگتن به این پیمان پایبند ماندند و فرمانداران آنها در بیانیه مشترکی اعلام کردند: «گر ترامپ می‌خواهد در این تلاش انسانی خطیر غایب باشد، کالیفرنیا و دیگر ایالت‌ها

از حرکت باز نخواهند ایستاد.» برخی دیگر از پیمان‌های بین‌المللی وضعیت کاملاً متفاوتی دارند و ترامپ با خروج از آنها، با باعث از

■ **سیدرحجیم نعمتی**

ریاست جمهوری دونالد ترامپ بی‌شک دوره‌ای پرهرج و مرج در سیاست خارجی امریکاست. خروج امریکا از پیمان‌های گوناگون بین‌المللی اقتصادی، سیاسی، امنیتی و نظامی تنها بخشی از این هرج و مرج است که نشان داد شعار «ول امریکا»ی ترامپ نتوانست امریکا را به دوران اوج دهه‌های ۵۰ و ۶۰ قرن گذشته بازگرداند، بلکه آن را چنان به انزوا کشاند که حتی متحدین سنتی هم حاضر نشدند در مسائل اساسی بین‌الملل در کنارش بایستند. شکست دولت ترامپ برای تمدید تحریم تسلیحاتی سازمان ملل علیه ایران و بازگرداندن سریع تحریم‌های این سازمان نماد بارز و واضیحی از این انزواي کامل امریکا بود، زیرا بریتانیا، فرانسه و آلمان به عنوان سه متحد سنتی امریکا با صدور بیانیه‌هایی، به صراحت در مقابل آن ایستادند. شاید تصور شد که انزواي امریکا با رفتن ترامپ به پایان خود رسیده و دولت جو بایدن دوباره این کشور را به وضعیت سابق بازمی‌گرداند اما این تصویری غیرواقع‌بینانه از وضعیت امریکا بعد از ترامپ است و باید گفت رفتن ترامپ به معنای از بین رفتن میراث او نیست. به‌رغم تمام تلاش‌های بایدن، میراث ترامپ کماکان بر امریکا سایه خواهد انداخت.

■ **بازگشت به پیمان‌های بین‌المللی**

ترامپ در طول این چهار سال امریکا را تقریباً از تمامی پیمان‌های مهم بین‌المللی خارج کرد. او این کار را به راحتی با امضای فرمان ریاست جمهوری انجام داد و حالا مسئله این است که آیا بایدن می‌تواند با صدور فرمان‌هایی دوباره امریکا را به آن پیمان‌ها بازگرداند؟ شاید تصور شود رئیس‌جمهور امریکا قدرت انجام این کار را دارد اما قدرت او در مورد پیمان‌هایی که ترامپ خط قرمز روی آنها کشید یکسان نیست، نمی‌تواند در مورد همه آنها به یک نوع عمل کند و مشکل را با فرمان اجرائی حل کند. شاید بازگشت به پیمان اقلیمی پاریس راحت‌ترین کاری باشد که امریکا با فرمان برمی‌آید ولی واقعیت این است که امریکا با فرمان ترامپ از این پیمان خارج شد اما این به معنای خروج تمام ایالت‌های امریکا از این پیمان نبود چراکه برخی از ایالت‌ها از جمله ایالت‌های میچگان کالیفرنیا، نیویورک و واشنگتن به این پیمان پایبند ماندند و فرمانداران آنها در بیانیه مشترکی اعلام کردند: «گر ترامپ می‌خواهد در این تلاش انسانی خطیر غایب باشد، کالیفرنیا و دیگر ایالت‌ها

از حرکت باز نخواهند ایستاد.»

برخی دیگر از پیمان‌های بین‌المللی وضعیت کاملاً متفاوتی دارند و ترامپ با خروج از آنها، با باعث از

۴ پرونده

■ **سیدنعمت‌الله عبدالرحیمزاده**

سراجام چهل و یکمین نشست سران شورای همکاری خلیج فارس روز سه‌شنبه پنجم‌زائویه در شهر باستانی العلاء عربستان واقع در استان مدینه برگزار شد. این نشست، مهم برای آشتی بین چهار کشور عربستان، مصر، امارات متحده عربی و بحرین با قطر. اختلافات بین این چهار کشور با قطر از ژوئن ۲۰۱۷ و سا محاصره زمینی، دریایی و هوایی قطر شروع شد و انتظار می‌رفت نشست العلاء نقطه پایانی بر این بحران باشد. مقام‌های کویتی که در طول این مدت نقش میانجی‌گر را بازی می‌کردند وزیر خارجه کویت احمد ناصر المحمد الصباح روز قبل از برگزاری این نشست و با صدور بیانیه‌ای وعده بازگشایی مرزهای کویت را و زمینی بین عربستان و قطر را داد. ورود امیر قطر شیخ تمیم بن حمد آل ثانی به العلاء و استقبال گرم ولیعهد سعودی محمد بن سلمان از او و امضای توافقنامه و بیانیه العلاء گویای موفقیت کویتی‌ها برای آشتی بین این دو و پایان دادن به بحران سه ساله بود. با این حال، هنوز تردیدهایی وجود دارد مبنی بر اینکه نشست العلاء مشکلات بین طرف‌های بحران را برطرف نکرده باشد به خصوص اینکه تجربه‌ای مشابه نیز وجود دارد.

■ **نشست نیم‌پند**

قبل از هر چیز باید توجه داشت که قرار بود چهل و یکمین نشست سران شورای همکاری خلیج فارس نه در العلاء و نه در این تاریخ برگزار شود. میزبانی نشست بنا بر اصل نوبتی بین کشورهای عضو است و طبق این اصل، قرار بود منامه، پایتخت بحرین، در اوایل ماه دسامبر میزبان چهل و یکمین نشست سران شورا باشد و از آنجایی که به نظر می‌رسید تلاش کویت برای میانجی‌گری به نتیجه خواهد رسید هم‌کن نشست و هم زمان آن تغییر کرد. به نظر می‌رسد دو عامل در این تغییر تعیین‌کننده بود. اولین عامل اختلافات شدیدی است که بین قطر و بحرین وجود دارد و به نظر می‌رسد آشتی در العلاء هم نتوانسته آن را برطرف کند. باید به یاد داشت که حکام بحرین در جریان این بحران آتش بیار معرکه شده بودند تا آنجا که وزیر خارجه آن خالد بن احمد آل خلیفه

تحت لوای این شعار، رویکرد یک‌جانبه‌گرایی افراطی در پیش گرفت که نتیجه آن فاصله گرفتن از امریکا، نه تنها در میان کشورهای است که با آن در رقابت هستند بلکه در میان کشورهای اروپایی است که از جنگ جهانی دوم به این سو تکیه به آن داشتند. ولفگانگ اسپینجر دیپلمات ارشد آلمانی که از ۲۰۰۸ ریاست کنفرانس مهم امنیتی مونیخ بوده، در مصاحبه دسامبر با یان برمر، استاد دانشگاه استنفورد، دولت بایدن را فرصت بسیار بزرگ و فوق‌العاده‌ای برای بازگشت اعتماد بین دو سوی آتلانتیک می‌داند اما با وجود این، هشدار می‌دهد که نباید در این زمینه بیش از حد خوش‌بین بود. هشدار او به تردیدی جدی برمی‌گردد که حالا اروپایی‌ها نسبت به تعهد امریکا به امنیت‌شان

د

پایان چهار سال ترامپ به معنای پایان حضور فردی پوپولیست نظیر ترامپ در رأس حاکمیت امریکا نیست. میراث او می‌تواند در چهار سال بعد باعث راه یافتن مجدد او یا فردی مثل او به کاخ سفید شود

■ **اعتماد جامعه جهانی**

ترامپ برای تحقق شعار اول امریکای خود فقط امریکا را از پیمان‌های بین‌المللی خارج نکرد. او

پیرو الملل

سرویس بین‌الملل ۸۸۴۹۸۴۴

وجود ندارد بلکه حتی تضمینی نیست که خود ترامپ رئیس‌جمهور نشود. باید توجه داشت که ترامپ با تمام فجایعی که در این چهار سال برای جامعه جهانی به وجود آورده بود، شکست سختی از رقیبش جو بایدن نخورد. اگر بایدن با ۸۱٬۲۳۸٬۴۸۵ رأی در انتخابات سوم نوامبر پیروز شد، ترامپ هم توانست ۷۴٬۲۲۳٬۷۴۴ رأی به دست بیاورد؛ یعنی کمی بیشتر از هفت میلیون رأی. این اختلاف در حالی به دست آمد که دموکرات‌ها از تمامی ابزار موجود و مهم‌تر از همه، همه‌گیری ویروس کرونا و تلفات جانی و مالی آن برای حمله به ترامپ استفاده کردند. اما‌های اقتصادی نشان می‌دهد همه‌گیری تمامی دستاوردهای سه سال اول ریاست جمهوری ترامپ را به باد فنا داده بود. در واقع، ترامپ تنها به چند ده هزار رأی بیشتر نیاز دارد تا با تغییر در آرای دست کم چند ایالت مثل جرجیا، پنسیلوانیا و آریزونا بتواند پیروز انتخابات شود. بنابر این، نه تنها او بلکه هر کس دیگری شبیه او می‌تواند با رویکرد پوپولیستی، امید به پیروزی در چهار سال بعد داشته باشد. این امید با توجه به تغییر در قواعد بازی نوجیه‌پذیر است که ترامپ از ابتدای ۲۰۱۶ در عرصه سیاست امریکا ایجاد کرده است. برای مثال، روزنامه‌ها و آژانس‌های خبری بزرگ امریکا نظیر واشنگتن پست، نیویورک تایمز، لس‌آنجلس تایمز، شیکاگو تریبون، سی‌ان‌ان، سی‌بی‌اس، سی‌بی‌اوه، سی‌ان‌بی‌سی و ده‌ها روزنامه و رسانه خبری دیگر سال‌ها محل ارتباط حاکمیت با مردم این کشور بود تا از این طریق افکار عمومی آنها را شکل داده و رضایت مردمی برای سیاست‌های داخلی و خارجی خود کسب کنند. ترامپ این قاعده را به هم زد، به صورت علنی با این رسانه‌ها درافتاد و از شبکه‌های اجتماعی به خصوص توئیتر برای ارتباط با مخاطبان خود استفاده کرد. او در توئیتر حدود ۸۶ میلیون دنبال‌کننده داشت که هر روز صبح منظر خواندن پیام‌هایش بودند. ترامپ با این روش رابطه مستقیمی با هوادارانش برقرار کرد و شرایط دخالت رسانه‌های سنتی تا تأثیر تخریبی بر پیام‌هایش و بسا ور طرفدارانش به این پیام‌ها نداشتند بی‌شک، حادثه ششم‌زائویه پیمان آب و هوایی نیست، خبری از جرم‌سال دیگر و دیگر همکاری‌های امنیتی به شکل دائم انجام نمی‌شود. شکی نیست سخنان او به‌زاتالی از نگاه اروپا به امریکاست چنان‌که صدر اعظم آلمان در نوامبر ۲۰۱۹ گفته بود: «امریکا غیرقابل اعتماد و غیرقابل اتکاست.»

■ **تغییر قواعد بازی**

پرش اسپینجر در مورد آینده سیاسی امریکا یک پرسش جدی است؛ آیا تضمینی وجود دارد که چهار سال آینده کسی مشابه ترامپ رئیس‌جمهور امریکا نشود؟ نه تنها چنین تضمینی

پایانی برای اختلافات باشد یا نه؟ مجتهد افشاگر مشهور خاندان آل سعود در توئیتر بعد از نشست العلاء، عقابت نشست را به این نحو توصیف کرد: «بن‌سلمان به‌رغم ابراز دوستی به قطری‌ها بعضی خود را نگاه خواهد داشت و بن‌زاید نیز به‌رغم اعتراض نکردن همچنان به نظر می‌ماند که خواهد داشت و قطری‌ها نیز با تردید به بن‌سلمان و با دشمنی به بن‌زاید می‌نگرند و اگر جنگی رخ ندهد فقط بایدن مانع محاصره خواهد شد و طوئطه‌ای خطرناک‌تر از محاصره را در پی خواهد داشت.» شاید به نظر برسد مجتهد در پیش‌بینی خود اغراق کرده اما باید توجه داشت که این پیش‌بینی دور از واقعیت نیست چنان که مدیر رسانه‌ای وزارت خارجه قطر احمد بن سعید الرمیجی بعد از نشست العلاء پاسخ‌تندی به قرقاش داد. قرقاش گفته بود: «از سرگیری روابط طول خواهد کشید و بستگی و تعامل و رفتار آینده قطر با ایران و ترکیه و گروه‌های تندرو اسلام‌گرا خواهد داشت.» الرمیجی در توئیتر نوشت: «پیش‌بینی می‌شد تلاش‌های حاشیه‌ای برای بر هم زدن جو مثبت به وجود آمده جهت برقراری صلح و آشتی در میان کشورهای عضو شورا شکل گیرد. متأسفانه شاهد هستیم که یک مقام مسئول همچون قرقاش وزیر مشاور دولت امارات در امور خارجه اظهارات ناشایسته به میان آورده است که در شأن او نیست و موجب خوار شدن امریکا در برابر این کشور است.»

خلیج فارس، حکمفرماست. در مورد مصر نیز این کشور از اعضای اتحادیه عرب است بنابر این من می‌توانم این را خط مشی کلی برای چگونگی پیشرفت این رابطه بنامم.» این سخن قرقاش نشان می‌دهد که اتفاق خاصی در مورد آن شروط نینقته‌اد و این مقام اماراتی با بیان عباراتی کلی و مبهم سعی کرده به هر صورت شده صورت جواب گفت: «خسوب، بار دیگر، همان‌طور که می‌دانید، از نظر من، این چیزی بود که همیشه می‌گفتیم اینکه این ۱۳ خواسته می‌توانم بگویم در آن حاضر ششوند چنان که پادشاه عمان بهیثم بن‌طریق به دلیل ابهام در نتایج نشست حاضر نشد به العلاء برود.

■ **بیانیه‌ای مبهم**

عربستان، مصر، امارات و بحرین از ابتدای بحران شروط ۱۳ گانه‌ای را مطرح و اعلام کردند قبول و اجرای این شروط از سوی قطر پیش‌شرط آشتی و برقراری روابط کامل با آن است. برچیدن پایگاه نظامی ترکیه در قطر، قطع برنامه‌های شبکیه تلویزیونی الجزیره عربی، کاهش روابط با ایران و عدم حمایت دو‌حده از گروه‌های اسلام‌گرایی نظیر اخوان المسلمین که از نظر این چهار کشور تروریستی هستند، از جمله شروط مهم آنها بود. نکته قابل توجه این است که به نظر می‌رسد بیانیه

اکنون سؤال اساسی این است که آیا نشست العلاء جدا از پایان رسمی بحران، توانسته نقطه

رویکرد

بی‌اعتمادی سر به آسمان کشیده مسکو–واشنگتن

■ **دکتر سیدرضا میرطاهر**

امریکا در دوره زمامداری دونالد ترامپ روند خروج از پیمان‌های بین‌المللی از جمله پیمان‌های کنترل تسلیحات را در پیش گرفت که با واکنش منفی روسیه به عنوان یک از طرف‌های اصلی این پیمان‌ها مواجه شده است. پس از خروج از پیمان «آسمان‌های باز»، رسانه‌ها و مقامات کنترل تسلیحات روسیه از احتمال خروج مسکو از این پیمان خبر داده بودند. شبکه «اشا تودی» در گزارشی هشدار داده بود اگر کشورهای عضو پیمان «آسمان‌های باز» به توقف تبادل اطلاعات با امریکا متعهد نشوند، مسکو احتمالاً از آن خارج شود. «مسکو نگران است که هنوز از طرف دیگر امضاکنندگان پیمان آسمان‌های باز که عضو ناتو هم هستند، ضمانت‌های لازم دربار اینکه آنها مخفیانه اطلاعاتشان را در اختیار واشنگتن ندهند، دریافت نکرده است.» «ولادیمیر ارماکوف، مدیر اداره عدم‌اشاعه و کنترل تسلیحاتی وزارت خارجه روسیه نیز با هشدار درباره سر‌نوشت مبهم پیمان «آسمان‌های باز» گفته بود: «هر صورتی که امریکا به این پیمان بنگردد و دیگر اعضای آن نیز برای کاستن از نگرانی‌های روسیه آمادگی نداشتند، ما به شدت شکامان در می‌۲۰۲۰ هشدار دادیم که در حال بررسی همه گزینه‌های محتمل هستیم.»

■ **خروج روسیه**

روسیه روز جمعه ۲۶ دق ۱۵۱۱۳۹۹ (زائویه ۲۰۲۱) از پیمان آسمان‌های باز خارج شد و وزارت خارجه این کشور اعلام کرد فرآیند خروج از این توافق را آغاز می‌کند. مسکو معتقد است با توجه به خروج امریکا از این توافق دیگر منافع برای روسیه در جهت ماندن وجود ندارد. در بیانیه وزارت خارجه روسیه آمده: «به دلیل نبود پیشرفت در رفع موانع و ادامه توافقنامه در شرایط جدید، وزارت خارجه روسیه حق دارد آغاز مراحل داخلی خروج فدراسیون روسیه از منطقه پیمان آسمان‌های باز را اعلام کند.» وزارت خارجه روسیه با یادآوری اینکه امریکا در پی تصمیم ترامپ «به بهانه‌ای ساختگی» در ۲ آذر ۱۳۹۹ (۲۲ نوامبر ۲۰۲۰) از پیمان آسمان‌های باز خارج شد، اعلام کرد: «به این ترتیب توازن پیمان‌ها در پی تصمیم ترامپ «به بهانه‌ای ساختگی» در ۲ آذر ۱۳۹۹ (۲۲ نوامبر ۲۰۲۰) از پیمان آسمان‌های باز خارج شد، اعلام کرد: «به این ترتیب توازن پیمان‌ها به آن وارد شد و نقش پیمان آسمان‌های باز به عنوان ابزاری برای تقویت اعتماد و امنیت ضعیف شد.» این بیانیه می‌افزاید: «طرف روسی پیشنهادات خاصی متناسب با مفاد اساسی پیمان، با هدف دوام آن در شرایط جدید ارائه داد. اما تأیید اعلام می‌کنیم که آنها (امریکا و دیگر طرف‌های غربی این پیمان) از آن حمایت نکردند.» این اقدام مسکو پس از هشدارهای مکرر صورت گرفت مبنی بر اینکه اگر کشورهای اروپایی عضو پیمان «آسمان‌های باز» به توقف تبادل اطلاعات با امریکا متعهد نشوند، روسیه از این پیمان خارج خواهد شد. روسیه در آستانه آغاز به کار دولت جو بایدن، رئیس‌جمهوری منتخب امریکا، چنین تصمیمی را اعلام کرد.

■ **اهمیت پیمان آسمان‌های باز**

پیمان آسمان‌های باز توافقنامه‌ای بین ۳۴ کشور درباره اجزاه هواپیماهای تجسیسی در فراز مناطق کشورهای عضو است که در سال ۱۹۹۲ امضا و از سال ۲۰۰۲ به اجرا گذاشته شد و بخشی از تلاش‌های بین‌المللی برای اعتمادسازی در دوره پس از جنگ سرد محسوب می‌شود. این پیمان یکی از جامع‌ترین توافقنامه‌های بین‌المللی برای شفاف‌سازی فعالیت‌های نظامی و در عین حال از زمان اجرایی شدن ابزاری کلیدی برای امریکا و متحدان اروپایی آن به منظور رصد و پایش استقرار نظامی روسیه بوده است. هدف از انعقاد پیمان آسمان باز ایجاد اعتماد و شفافیت بین روسیه و غرب با انجام پروازهای شناسایی و جمع‌آوری اطلاعات در مورد نیروها و فعالیت‌های نظامی بود. بر پایه این پیمان، بیش از هزار و ۵۰۰ پرواز با هدف تقویت شفافیت در مورد فعالیت‌های نظامی و کمک به کنترل تسلیحات و سایر توافقنامه‌ها انجام شده است.

■ **نگرانی روسیه**

موضوع روسیه تا قبل از این، لزوم حفظ پیمان آسمان‌های باز بود. دولت ترامپ در راستای رویکرد کلی خود در زمینه بی‌اعتنایی و کنار گذاشتن پیمان‌های بین‌المللی، شاه مش پس از آنکه اعلام کرد قصد دارد از پیمان آسمان‌های باز خارج شود، به مشارکت امریکا در این پیمان در ۲۲ نوامبر ۲۰۲۰ به‌طور رسمی پایان داد. دونالد ترامپ در ۲۱ می ۲۰۲۰ خروج از پیمان آسمان‌های باز را به بهانه نقض مفاد آن از سوی روسیه تأیید کرد، اتهامی که مسکو پیوسته آن را رد می‌کند. روسیه نیز مدعی است امریکا خود محدودیت‌های گسترده‌تری را برای هواپیماهای تجسیسی بر فراز آلاسکا اعمال کرده بود. به گفته سرگئی اورجونیکیدزه کارشناس سیاسی روس «دولت فعلی امریکا در حال نابود کردن مواهبات بین‌المللی در خصوص محدودیت تسلیحات است.» به‌رغم خروج امریکا، روسیه به عنوان عضو کلیدی پیمان همواره بر ادامه عضویت و اجرای این پیمان مهم در زمینه امنیت اروپا و جهان تأکید می‌کرد. از جمله سرگئی رباکوف معاون وزیر خارجه روسیه گفت مسکو حتی با وجود چالش‌های جدید و اقدامات مخرب قبلی برخی طرف‌های پیمان آسمان‌های باز، روی اجرای کامل این پیمان تأکید دارد. به‌رغم این موضع‌گیری اما نگرانی جدی روسیه این بود که امریکابدون عضویت در این پیمان مهم کنترل تسلیحات، آزمایش‌ای از آن طریق ارائه اطلاعات مربوط به روسیه از سوی اعضای اروپایی ناتو به‌هم‌مند شود و توازن منطقه در زمینه تأسیسات نظامی و تجهیزات نظامی بین روسیه و امریکا بر هم خواهد خورد به این معنا که روسیه با خروج امریکا هیچ‌گونه امکان دسترسی و نظارت بر فعالیت‌های نظامی آن را ندارد در حالی که واشنگتن از طریق شرکای اروپایی خویش که به پروازهای نظارتی بر فراز روسیه ادامه می‌دهند، اطلاعات مربوط به وضعیت نظامی این کشور را خواهد داشت. همین مسئله موجب هشدار جدی روسیه درباره احتمال خروج از پیمان آسمان‌های باز روسیه و با پی‌توجهی اعضای اروپایی این پیمان درباره ارائه ضمانت‌های لازم به روسیه، سرانجام مسکو از پیمان آسمان‌های باز خارج شد. اروپایی‌ها مدعی هستند خود به این موضوع پایبند بوده و چون هیچ مسئله‌ای از پیش در مفاد این پیمان پیش‌بینی نشده، با این حال نیازی هم به مقررات اضافی نیست.

■ **جمع‌بندی**

با توجه به تبعات منفی تضعیف پیمان آسمان‌های باز بر امنیت اروپا، اتحادیه اروپا از امریکا خواسته در اقدام خود در خروج از پیمان آسمان‌های باز تجدید نظر کند و از روسیه نیز خواسته در این پیمان مانده و محدودیت‌های پروازی را به ویژه در منطقه غربی کالیفرنیاگردد لغو کند. این منطقه از روسیه در مجاورت دو کشور عضو اتحادیه اروپا و ناتو، یعنی لهستان و لیتوانی است. در مقابل مسکو تأکید کرده محدودیت پروازها بر فراز کالیفرنیاگردد که محل استقرار شمار قابل توجهی از نیروهای نظامی روسیه است، طبق پیمان آسمان‌های باز مجاز است. با توجه به خروج روسیه از پیمان آسمان‌های باز که البته فرآیندی زمانبر خواهد بود این امر عمل‌مانجر به بی‌اثر شدن و در نهایت فروپاشی این معاهده مهم کنترل تسلیحاتی خواهد شد. به‌ویژه اینکه از پیمان «آسمان‌های باز» به عنوان یکی از پایه‌های ساز و کار کنترل تسلیحات در جهان یاد می‌شود.